

رییس دبیر خانه ستاد ساماندهی حمایت از مشاغل خانگی وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی:

صدور بیش از ۲۸۰ هزار مجوز اشتغال خانگی در دولت سیزدهم

به دلیل اهمیت توسعه کسب‌وکار خانگی، پرداختن به تحولات این حوزه در چارچوب آخرین داده‌های مشاغل خانگی و سهیم این نوع فعالیت از اشتغال کشور، ظرفیت توسعه کسب‌وکار در منزل، اقدامات حمایتی دولت از این نوع اشتغال و تأثیر این فعالیت‌ها بر رشد تولید و امکان اشتغالزایی از طریق مشاغل خانگی را در گفت‌وگو با «آریتا همتیان»، رییس دبیر خانه ستاد ساماندهی حمایت از مشاغل خانگی وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی جویا شدیم.

در حال حاضر مشاغل خانگی و کسب‌وکارهای خرد به عنوان عوامل مهم و تأثیرگذار در راستای رشد اقتصاد و گسترش اشتغالزایی محسوب می‌شوند، بنابراین حمایت از اشتغال خانگی نقش قابل توجهی در رونق تولید ایفا می‌کند. همچنین کسب‌وکارهای خرد و خانگی به ایجاد اشتغال و کارآفرینی کمک کرده و در نهایت، گسترش و رشد تولید داخلی از این طریق ممکن خواهد شد. تخفیف تعرفه‌ها و هزینه‌های انرژی مانند آب و برق، حمایت از محصولات خانگی و فراهم کردن سازوکار مناسب برای صادرات انواع تولیدات را می‌توان از جمله راهکارهایی برای توسعه مشاغل خانگی به شمار آورد.

نقش اشتغال خانگی در افزایش سهم زنان خانه‌دار در حوزه فعالیت‌های اقتصادی و تولیدی و تأمین منابع مالی خانواده چیست؟

امروزه جامعه زنان با راه‌اندازی کسب‌وکارهای خانگی، کسب درآمد‌های بالا و ایفای نقش مؤثر در اقتصاد خانواده و تقویت اقتصاد کشور را دنبال می‌کنند. کسب‌وکارهای خانگی همچنین با ایجاد شرایط کارآفرینی می‌توانند شغل‌های پربازده برای افراد خانواده ایجاد کرده و با اشتغالزایی، توانمندسازی افراد را موجب شوند. در واقع با ایجاد اشتغال از طریق ظرفیت‌های مشاغل خانگی می‌توان مسأله بیکاری، اشتغال تضمین‌شده خانوار و درآمدزایی را تحت کنترل قرار داد. بنابراین در صورت تمایل به رشد تولید، کسب‌وکارهای خانگی و اشتغال جامعه زنان گام بلندی در راستای رسیدن به اهداف حوزه اشتغال و تولید برداشته خواهد شد.

چه چالش‌هایی در حوزه فعالیت اشتغال خانگی وجود دارد و سازوکار دولت و وزارت کار به عنوان متولی حوزه کار و اشتغال برای حل این موانع چیست؟

مهمترین چالش در حوزه مشاغل خانگی مربوط به بخش فروش محصولات تولیدی در این کسب‌وکار است. ایجاد و گسترش فضای فروش برای تولیدات این مدل اشتغال از طریق تهیه و تأمین نمایشگاه و راه‌اندازی بازارچه‌های محلی جهت عرضه محصولات از جمله سازوکارهای مناسب جهت حمایت از فعالان این حوزه کسب‌وکار به شمار می‌رود. بر اساس ماده (۱۱) قانون ساماندهی و حمایت از مشاغل خانگی و ماده (۳۰) دستورالعمل اجرایی، شهرداری‌های سراسر کشور موظفند به تناسب تعداد و تنوع کسب‌وکارهای خانگی، مکان‌های مناسبی در قالب (بازار محلی موقت) برای عرضه محصولات مشاغل مذکور به صورت دوره‌ای در روزهای مشخص هفته، تدارک ببینند. از این رو در حال حاضر وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی درصدد است تا با همکاری وزارت کشور زمینه تحقق این اقدام را فراهم کرده به این مهم دست یابد.

از ابتدای آغاز به کار دولت سیزدهم تا پایان سال ۱۴۰۱ تعداد ۲۵۰ هزار فقره مجوز مستقل و ۳۰ هزار مجوز پشتیبان در حوزه اشتغال خانگی به ثبت رسید. با توجه به آبی بودن و تسهیل‌گری در صدور مجوز مشاغل خانگی، نسبت مجوزهای صادره در این دولت در مقایسه با زمان مشابه، حدود ۳۵۰ درصد رشد داشته است

در این رشته‌ها تمایل بیشتری نشان می‌دهند.

با توجه به ضرورت توسعه کسب‌وکار خانگی و اهمیت تزریق منابع مالی به این بخش در راستای تحقق گسترش این نوع اشتغال، چه میزان تسهیلات برای فعالیت‌های اشتغال خانگی در سال جاری اختصاص یافته است؟ آیا نیاز به رشد تسهیلات اعطایی از نظر مبلغ و تعداد دیده می‌شود؟

امسال مبلغ ۴ هزار میلیارد تومان اعتبار جهت پرداخت تسهیلات حوزه مشاغل خانگی از سوی بانک مرکزی به این بخش اختصاص داده شد. با توجه به حجم بالای متقاضیان در حوزه مشاغل خانگی و توجه به شرایط اقتصادی، ضروری است تسهیلات اعطایی حوزه کسب‌وکار خانگی نسبت به سنوات پیشین افزایش داشته باشد.

نقش توسعه اشتغال خانگی در رونق فعالیت‌های تولیدی را چگونه برآورد می‌کنید؟ چه راهکارهایی برای توسعه مشاغل خانگی پیشنهاد می‌شود؟

بهرمندی از توانمندی گسترده کسب‌وکار خانگی در بخش‌های نیروی انسانی، امکان ایجاد اشتغال بالا، ارتقای محصولات تولیدی بر اساس نیاز بازار و دیگر مزیت‌های این نوع مشاغل، دلایل مهمی برای توجه ویژه تصمیم‌سازان حوزه تولید و اشتغال به مشاغل خانگی است. به همین دلیل، بستر تأثیرگذار کسب‌وکار خانگی، ضرورت رشد شاخص‌های مهم بازار کار، تحقق بخشی از شعار سال مبنی بر رشد تولید از طریق توسعه کسب‌وکار خانگی، اثرگذاری بر تدوین سیاست‌های کلان تولید و اشتغال و راهبری این حوزه قابل بررسی است.

بر اساس آخرین داده‌های وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی چه تعداد کسب‌وکار خانگی ثبت شده در کشور با چه میزان اشتغال فعال هستند؟

از ابتدای آغاز به کار دولت سیزدهم تا پایان سال ۱۴۰۱ بیش از ۲۸۰ هزار فقره مجوز فعالیت مشاغل خانگی در کشور برای حضور و فعالیت در بخش‌های مختلف صادر شده است. برآوردها حاکی است مجموع مجوزهای صادر شده در این حوزه تعداد بیش از ۱۶۰ هزار فرصت شغلی در حوزه اشتغال خانگی را شامل می‌شود.

با توجه به سهیم حدود ۳ تا ۴ درصدی مشاغل خانگی از مجموع اشتغال کشور، چه ظرفیت‌هایی برای توسعه و افزایش این سهم وجود دارد؟

با توجه به اینکه ظرفیت موجود در قالب مشاغل خانگی از طریق امکان ایجاد فرصت‌های شغلی گسترده و متنوع، بستر مناسب و قابل اتکایی برای توسعه اشتغال کشور محسوب می‌شود، این حوزه فعالیت اشتغال را باید فرصتی بالقوه، زودبازده و کم‌هزینه‌تر نسبت سایر مشاغل به شمار آورد.

آمار کسب‌وکارهای مستقل و پشتیبان در حوزه اشتغال خانگی، تعداد صدور مجوز در این حوزه از زمان آغاز به کار دولت سیزدهم و میزان اثر بخشی تسهیل صدور مجوز فعالیت در این بخش را در رشد اشتغال خانگی چه میزان است؟

از ابتدای آغاز به کار دولت سیزدهم تا پایان سال ۱۴۰۱ تعداد ۲۵۰ هزار فقره مجوز مستقل و ۳۰ هزار مجوز پشتیبان در حوزه اشتغال خانگی به ثبت رسید. با توجه به آبی بودن و تسهیل‌گری در صدور مجوز مشاغل خانگی، نسبت مجوزهای صادره در این دولت در مقایسه با زمان مشابه، حدود ۳۵۰ درصد رشد داشته است.

افراد شاغل در حوزه مشاغل خانگی با چه بازه سنی مشغول به فعالیت هستند و اثرگذاری حضور نیروی کار جوان به عنوان ظرفیت اشتغال در این بخش را چگونه ارزیابی می‌کنید؟

تازم‌ترین داده‌های آماری حوزه کسب‌وکار خانگی نشان می‌دهد بیشترین تعداد متقاضیان فعالیت این حوزه در حدود ۵۰ درصد، بازه سنی بین ۳۰ تا ۵۰ سال را شامل می‌شود. به طور حتم ظرفیت‌های اشتغالزایی فراوانی در بخش اشتغال خانگی وجود دارد و حضور فعال متقاضیان به‌ویژه جوانان در این بین می‌تواند نقش مؤثری جهت ارتقاء و شکوفایی هرچه بیشتر این مشاغل و توسعه شاخص‌های این حوزه ایفا کند.

گزارش

بر اساس داده‌های آماری موجود، ۳ تا ۴ درصد مجموع اشتغال کشور در اختیار بخش مشاغل خانگی است که به اعتقاد بسیاری از کارشناسان و فعالان حوزه کسب‌وکار و تولید، این میزان قابلیت رشد تا حدود ۲۰ درصد را دارد. امکان بهره‌مندی از فرصت ایجاد شغل در قالب مشاغل خانگی و به‌دست آمدن موقعیت اشتغال به‌ویژه برای جامعه زنان را که بخش عمده‌ای از فعالان این حوزه را شکل داده‌اند، باید در کنار توسعه اشتغال و تولید، زمینه تقویت اقتصاد و تثبیت رفاه خانوار محسوب کرد. از آنجا که موضوعات مرتبط با اشتغال در سال‌های گذشته به چالش افراد در سن کار در قالب گروه‌های مختلف اجتماعی به‌ویژه زنان تبدیل شده، ظرفیتی عظیمی مانند مشاغل خانگی برای بخش قابل توجهی از افراد، فرصتی مناسب برای اشتغال و دستیابی به درآمد ثابت به شمار می‌رود.

در این بین، جمعیت بیش از ۲۱ میلیون نفری زنان خانه‌دار کشور، امکان استفاده از موقعیت اشتغال خانگی برای رشد آمارهای این حوزه و کمک به تقویت بستر اقتصادی و به دنبال آن، بهبود شاخص‌های توسعه رفاه

نکته

الزامات اساسی توسعه ظرفیت‌های اشتغال خانگی

حمید حاج اسماعیلی

امکان بسترسازی رشد فرصت‌های شغلی، ارتقای بهره‌وری تولید و نیروی کار، ظرفیت قابل توجه توسعه تولیدمحور، رشد تولید و رونق کسب‌وکار و البته بهبود شاخص‌های رفاه اجتماعی، تنها بخشی از مزایای ماهیت اشتغال خانگی به محسوب می‌شود. اما نکته مهم در این حوزه آن است که در طول دهه‌های گذشته ظرفیت تأثیرپذیری فضای کسب‌وکار، اشتغال، تولید، اقتصاد و رفاه از این حوزه و امکان بهبود مؤلفه‌های مربوط به اشتغال، تولید ناشی از توسعه مشاغل خانگی کمتر مورد توجه سیاستگذاران و فعالان این بخش قرار گرفته است.

در حالی که با وجود مشکلات حوزه کار و تولید، تأکید همواره کارشناسان این بخش بر بسترسازی جهت رشد سرمایه‌گذاری، توسعه فرصت‌های شغلی و شناسایی مزایا و ایجاد جذابیت‌های فعالیت در حوزه مشاغل خانگی است، ظرفیت گسترده اشتغال خانگی و تأثیرگذاری آن بر فضای تولید را باید در راستای توسعه اقتصاد، رونق و رشد تولید برنامه‌ریزی و هدفگذاری کرد. با نگاهی به سیاستگذاری حوزه مشاغل خانگی در دولت‌های گذشته، اما توان اجرایی و تولیدی ناشی از فعالیت‌های این حوزه به میزان لازم در خروجی برنامه‌های دولت‌ها دیده نشد و گاه کم توجهی به ظرفیت این بخش، «هزینه فرصت» را بر حوزه تولید تحمیل کرد. این مسأله همچنین امکان ایجاد اشتغال گسترده، رشد کمی، کیفی و تنوع در محصولات تولیدی و البته حل چالش‌های حوزه کار را تحت تأثیر قرار داد.

از آنجا که داده‌های آماری هر حوزه‌ای؛ به‌ویژه در بخش‌های مربوط به تولید، کسب‌وکار و اشتغال، زمینه تدوین سیاست‌های کلان با استفاده از توان واقعی آن حوزه را فراهم می‌آورد، بخش اشتغال خانگی از وجود داده‌های دقیق و قابل استناد، بی‌بهره و این خلاء تصمیم‌سازی و برنامه‌ریزی را در این ارتباط با مشکل مواجه کرده است. با وجود حضور کمرنگ سیاست‌های کلان موفق در سال‌های گذشته در حوزه اشتغال خانگی، تأثیرگذاری وضعیت اقتصاد بر بازار اشتغال رسمی و ایجاد چالش در این حوزه، به دلیل مزیت و برتری بخش مشاغل خانگی نسبت به دیگر حوزه‌های شغلی، فعالیت در این راستا رشد داشته و زمینه حضور بخشی از نیروی کار را در این فضا فراهم آورده است.

با ترسیم وضعیت کنونی حوزه اشتغال و چالش‌های این حوزه و ظرفیت‌های پرشمار مشاغل خانگی، هوشمندی سیاستگذاران و تصمیم‌سازان حوزه اشتغال، زمینه جذب افراد در این بخش و حل بخشی از مشکلات مورد اشاره را فراهم خواهد کرد. از زاویه‌ای دیگر، مسائلی مانند رشد هزینه‌های تولید، کاهش قدرت خرید مردم و موضوع بیکاری، زمینه حمایت از شاغلان حوزه اشتغال خانگی و حتی افشار دستفروش را فراهم کرده است. هزینه کم راه‌اندازی کسب‌وکار، فعالیت در دسترس، امکان کار در منزل، بازگشت سرمایه و سودآوری زود هنگام و بسیاری موارد دیگر را باید از مزایای کسب‌وکار خانگی در برابر دیگر مشاغل به حساب آورد و این موارد را از اصلی‌ترین دلایل رشد فعالیت این حوزه دانست. به طور طبیعی در این وضعیت، حضور در عرصه اشتغال خانگی؛ به‌ویژه در بین زنان جامعه با رشد مواجه خواهد شد. با توجه به تولید و ارائه عمده محصولات هنری و صنایع دستی در زمره تولیدات حوزه مشاغل خانگی، رشد شاخص‌های گردشگری نیز از این طریق ممکن خواهد بود. اگر توسعه فضای گردشگری را نیز از عوامل رشد مشاغل خانگی به حساب آوریم، ارتقای قدرت خرید فعالان این بخش، توسعه ظرفیت‌های اقتصادی و تولیدی و اقبال بیشتر جویندگان کار و کاهش نرخ بیکاری از دیگر مزایای گسترش فعالیت‌های این حوزه به شمار می‌رود.